

ÅRSPLAN
ULVESETH BARNEHAGE
2019 – 2020

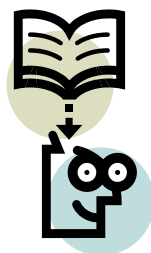
Hver dag jeg er sammen
med deg er min favorittdag.
Så i dag er min nye
favorittdag.

Ein tradisjonsrik barnehage med nærleik til natur og gardsdrift

Ein god barndom, er eit mål i seg sjølv

Innhald

Framsida	Side 1
Innhald	Side 2
Om barnehagen	Side 3
Verdigrunnlag	Side 4-5
Kontaktinfo og planleggingsdagar	Side 6
Dagsrytme	Side 7
Tema og tradisjon	Side 8
Dinoskule	Side 9
Småbarnsavdeling	Side 10-11
Sosial kompetanse	Side 12
Språkarbeid i barnehagen	Side 13
Den første tida i barnehagen, tilvenning	Side 14-15
Bursdagsfeiring	Side 16
Barn og barndom	Side 17
Demokrati	Side 18
Mangfald og gjensidig respekt	Side 19
Likestilling og likeverd	Side 20
Berekraftig utvikling	Side 21
Livsmestring og helse	Side 22-23
Danning	Side 24
Trygg i Fjell	Side 25-26
Omsorg, leik og læring	Side 26-30
Barn sin rett til medverknad	Side 30-31
Digital praksis	Side 31-32
Dei utrulege åra	Side 32-33
Den vaksne si rolle	Side 34
Dei sju fagområda	Side 35-41
Overgang barnehage – skule	Side 42-43
Samarbeid	Side 43-45
Vurderingsarbeid	Side 46
Fleirkulturelt arbeid	Side 47
Planlegging og dokumentasjon	Side 48
Kosthald	Side 49
HMS	Side 50
Kompetanseplan	Side 50

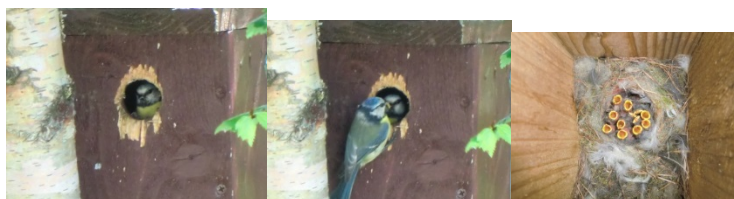
Ulveseth barnehage er ein kommunal heildagsbarnehage på vestsida av Fjell kommune. Barnehagen ligg i lunt skogkledd terreng som vert mykje brukt til turar og ulike aktivitetar. Her får vi kalv og sau på nært hald, finn blomar og naturmateriale, eller berre nyt stilna i det vi legg oss på bakken og lyttar. Klatrar i trær, finn lange pinnar / korte pinnar, steinar av ulik storleik og fine plassar til å nyte evt medbrakt mat

og drikke.

Næraste nabo er Ulveset skule, som vi og har eit godt samarbeid med i høve til overgangen barnehage – skule. Frå og med januar 2018 ligg det og i planane at vi får eit utvida samarbeid i høve til felles forståing og tilrettelegging for at skulestartarane blir gode lesarar. Dette er ei forlenging av pedagogikken vi har jobba med i høve til både Solprosjekt (Systematisk Oppleving av Lesing) og Språkløyper. Frå september 2019 startar og barnehagen opp med *Dinoskule* for skulestartarane.

Barnehagen har i mange år vore inndelt i søskengrupper frå 1 – 6 år. Frå hausten 2019 har vi omorganisert til småbarnsavdeling og storbarnsavdeling. Men p.g.a. at vi er ein liten barnehage, ser vi at i år (og gjerne fleire år, avhengig av alder på søkjarane) har vi ei mellomgruppe (barn født i 2016) som vi må fordele på begge avdelingane fram til hausten 2020

Barnehagen er også ei lærebedrift som tek imot lærlingar i barne-og ungdomsarbeidarfaget. I tillegg tar vi imot praksiselevar frå vidaregåande skule, arbeidsveke frå ungdomsskulen og med ujamne mellomrom tar vi imot dei som ønsker yrkespraksis i barnehagen.

Barnehagen sitt verdigrunnlag

Barnehageloven p 1: «Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og tradisjon. Verdier som kommer til uttrykk i ulike tradisjoner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene»

Vi har eit stort ansvar i å legge til rette for at barn skal bli godt mottatt, oppleve seg verdifulle og kvar dag kjenne på positiv sosialt samspel med barn og vaksne. Dei skal få gode erfaringar i «evnen til å vere saman med andre». Barnehagen si pedagogiske plattform og verdigrunnlag som utgangspunkt for å lukkast med dette, er arbeidet med *sosial kompetanse*; For å nå dette målet nyttar vi oss mykje av metodane frå barnehageprogrammet «dei utrulege åra» (duå). Den vaksne som førebilete er særst sentral i dette arbeidet; Barnet speglar seg i den vaksne sine auge; Korleis den vaksne snakkar til og om barnet og dei andre barna er eit viktig utgangspunkt for å bygge gode relasjonar og oppnå tillit. Den vaksne skal også vere sensitiv for kva omsorg barnet ber med seg når det startar i barnehagen. *Ulveseth barnehage skal vere ein god plass å vere, der vi har fokus på nære relasjonar og vennskap.*

Liten gut fortel

Eg fekk det ordet at eg var tverr og lei og vrang og sky og skjerr

Eg ikkje anna høyre fekk, og sturen var eg kvar eg gjekk

Visst er eg vrang og vond og sur og må vera slik dei trur

Så hende det ein vakker dag at all ting fikk eit anna lag

I gjennom veggen hørde eg at nokon tala godt om meg

Eg ville ikkje lyde på, men stilde meg så lett på tå.

Og hørde eg før eg smeit meg ut: «han er så grei og gild den gut»

Eg kvakk litt til, men var så glad då eg fekk høyra kva dei sa.

Eg gøynde meg og sto og gret, men alt ikring vart so ljost og let.

Og midt i gråten tenkte eg, at når dei trur så godt om meg

Då skal eg jamn syna dei at eg kan vara god og grei.

Dei godord gjorde dagen bjart. Å du, kor hjertevarm eg vart

Jan Magnus Bruheim fra boka «Doggmorgen og andre barnerim»

Barnehagen vert dreven etter følgjande rammer fastsett i lov om forskrift

- Lov om barnehagar; Kva lovverk vi er regulert under

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som er kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn som er forankret i menneskerettighetene.

- Rammeplan for barnehagar; Kva barnehagen skal innehalde.
Gjeldande frå 1 august 2017 har vi no fått ein ny rammeplan å forhalde oss til. Under kjem nokre punkt / stikkord som skildrar dei største endringane;
 - Foreldra sine rettigheter blir klarere; kva dei kan forvente av barnehagen
 - Arbeidet med dei yngste barna blir styrka.
 - Barnehagen skal vere tydelegare på korleis ein jobber med overgangar; I barnehagen handlar det om overgangen det er for eit barn å begynne i barnehagen, ein evt overgang frå liten til stor avdeling og overgangen frå barnehage til skule
 - Det blir tydeleggjort at personalet skal forebygge og stoppe utestenging og mobbing.
 - Den bygg vidare på den norske barnehagetradisjonen der leiken har ein sentral plass.
 - Framtida sin barnehage skal vere inkluderande arenaer med meir systematisk arbeid med mangfold, språk og venskap som skal hjelpe alle barn til å delta i leiken og få gode opplevingar.
 - To endringar i fagområda; 1. Kropp, bevegelse, *mat* og helse. Større fokus på kvar maten kjem i frå, produksjon av matvarer og vegen frå mat til måltid.
2. Natur, miljø og *teknologi*. Legge større vekt på å utforske og eksperimentere med teknologi og naturfenomen saman med barna

**«Barnehagen skal fremme
demokrati, mangfald og gjensidig
respekt, likestilling,
bærekraftig utvikling,
livsmestring og helse.»**

Kontaktinfo til barnehagen:

HOVUDNUMMER: 55096876: Her vil de få 4 valg

Styrar: 1 Epost: janita.sjovold@fjell.kommune.no

Avd Sør: 2

Avd Sol: 3

Fjell rådhus: 4

Mobil avd Sør: 90894538

Mobil avd Sol: 90890843

Mobil, styrar: 98880522

Planleggingsdagar barnehageåret 2019 – 2020

Mandag 9 september

Fredag 8 november

Fredag 31 januar

Fredag 22 mai

Fredag 5 juni

Planleggingsdagane vert i all hovudsak nytta til planlegging, kompetanseheving, interne og eksterne kurs. Vi rår dykk til å merke av desse dagane. De vert også minna om dei ulike dagane via sms og avdelingane sin månadsplan

Dagsrytme

Kl 07.00	Barnehagen opnar. Vi vektlegg ein roleg start.
Kl 07 / 08	Frukost; Det er ulike behov i gruppene, og småbarnsavd ønsker å tilrettelegge for frukost etterkvart som barna kjem. På stor avd er det og ulike behov, og dei vil derfor starte med frukost kl 8.00 for dei som ikkje har ete heime. Dei som kjem i barnehagen med frukost i magen, får leike på avdelingen saman med ein vaksen til dei andre er ferdig med sitt måltid på midtrommet. Vi tek oss god tid ved frokostbordet; «Kva har vi gjort på sidan i går og kva skal denne dagen innehalde?» .
Kl 9-11	Leik, aktivitet: I løpet av denne tida vil det foregå ulike ting i barnehagen; Leik, prosjektarbeid (ulike tema), turar, dinoskule (tirsd og torsd), og samlingar med ulikt innhald, både i stor og lita gruppe. <i>Vi ønsker beskjed viss barnet ditt kjem seinare enn kl 9.45 til barnehagen.</i>
Kl 11	Dei minste på småbarnsavdeling et lunsj kl 11.00. 10 av 12 barn søv rett etter lunsj.
Kl 11.15	Avd Sør gjer seg klar til å ete lunsj; Toalettbesøk og handvask. På småbarnsavd vil dei starte førebuing til måltid litt tidlegare , med omsyn til dei som skal sove.
Kl 11 / 11.30	Smørelunsj fire dagar i veka og varm lunsj ein dag i veka. Er det fint ver et vi gjerne lunsj ved borda på uteplassen eller i skogen bak barnehagen. Nokre gongar et turgruppene maten sin ute og kjem ikkje heim før lunsj. Etter måltidet får dei store barna velge om dei vil gå ut med ein gong, eller ha ei litea kvilestund først, der de høyre på roleg musikk, lydbok – eller berre har det heilt stille. Uteleik når dei er ferdig
KL 12.30-14.30	Uteleik. Vi nyttar både leikeplassen og områda rundt barnehagen i utetida. Barna skal oppleve glede av å vere ute i all slags ver og vi er avhengig av at dei har høvelege klede tilpassa det ver og den årstid vi er i.
Kl 14.30-16.30	Barna får servert frukt og melk / vatn. Medbrakt matpakke. Frileik / aktivitet ute eller inne til dei vert henta.
	Vert barna henta etter 16.30, vil de få ei påminning første gongen om at de blir ekstra fakturert med kr 250,- viss det skjer fleire gongar. Er det t.d. større ulykker i trafikken, gjeld ikkje dette.

Tema / tradisjon

MÅNAD	TEMA	TRADISJON
Januar Februar	Vinter -leik i snø (håper vi:)) -vinterteikn i naturen -førebuing til temafest og fastelaven	Vinteraktivitetar Fastelaven Tema /eventyrfest
Mars April	Vår Påske – nytt liv Så frø, rydde og koste Dyr om våren	Avtale om fadderordning ved Ulveset skule. Besøk av elevar frå 4 klasse ein dag i veka fram til skuleferien
Mai 	17 mai markering Vår blomstring Kvifor nasjonaldag - tema	Aktivitetsdag med tradisjonelle 17 mai-leikar Går i tog med skulen
Juni Juli	Avslutningstur for Naturvettene. Besøke skule og SFO Sommerbarnehage med eige opplegg	Sommarfest med barn og foreldre. Sommarkalender med forslag til aktivitet/tema i sommarbarnehagen eller faste temaveker
August September	Tilvenning av nye barn, bli kjend med barnehagen. Nye barn og foreldre. Meg sjølv, rutiner og reglar	Startsamatale med nye foreldre. Fokus på barn sin medverknad i høve til felles reglar i barnehagen. Hauste grønsaker, frukt/bær. Foreldremøte
Oktober November	Haust; Kva skjer i naturen? Barn i andre land -likskap / ulikskap	Besøk av 1 klasse Markere FN dagen
Desember 	Adventt, førebuing til julehøgtida. Ventetid	Adventsstund Luciafeiring Nissefest Barnehagegudsteneste Juleverkstad Å gi noko til dei som ikkje har så mykje som oss

DINOSKOLEN

- Å forstå reglar og kvifor vi har dei
- Å forstå og kunne snakke om egne og andre sine kjensler
- Problemløysing
- Sinnemeistring / roe-ned strategiar
- Vennskap

Gjennom heile dette barnehageåret skal vi ha Dinosaurskule i barnehagen for barn født i 2014. Vi startar opp tirsdag 17 september, og vil ha Dinoskule kvar tirsdag og torsdag frå kl 10-11. Vi starter med dinosamling (ca 20 min) og avslutter med ei felles oppgåve. Oppgåvene barna får, er knytt til den foregåande samlinga, men vil variere i form; Det kan vere ulike former for samarbeid, fargelegging av illustrert bilete, konstruksjon o.a. Samarbeid og meistring står sentralt.

Dinoskulen er eit program som har sin opprinnelse frå USA; Det er erfaringsmessig ein god metode for å fremje evner som nemnd over. I tillegg har dinoskulen fokus på at barna skal oppleve meistring som metode for motivasjon til å vere aktivt med i samlingane. Klistremerker kan vere ein slik motivator, i tillegg til tommel opp, positiv omtale frå andre (barn / vaksne) o.a. Personalet kjenner barna godt og vil sørge for at alle barna opplever dette.

Foreldre til dei aktuelle skulestartarane vil få eit eige skriv heim med informasjon om dinoskulen og dei ulike kapitla. De foreldre vil og vere ein viktig samarbeidspartnar i dette.

DINOSKULE

er nytt for oss i Ulveseth barnehage f.o.m. medio september 2019. Dette er eit Duå(De utrolige Årene) program for førskulebarn som har som mål å styrkje barna si emosjonelle og sosiale kompetanse. I tillegg har vi og som mål å styrkje barna sitt sjølvbilete og oppleving av meistring. Gjennom dette programmet skal vi og jobbe for å redusere uønska språkbruk og negativ adferd i barnehagen. Vi skal bli god på følgjande:

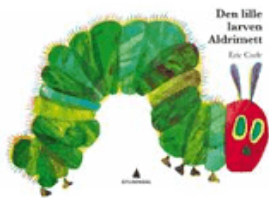
SMÅBARNSAVDELING

F.o.m. august dette barnehageåret har vi etablert ei småbarnsavdeling, som igjen gir oss ei storbarnsavdeling. Den faglege begrunninga vår har vi kjent på nokre år: Vi kan lettare tilrettelegge for ein god kvardag både pedagogisk, metodisk og i høve til omsorg og tryggleik.

Når ein gjer endringar, så er det alltid med eit mål om noko – her som skissert over. Men i tillegg er vi særleg klar over at endringar kan også føre med seg nokre «allergiar». Det har vi vore budd på, og meiner at vi klart å demme opp for det som evt kunne ha blitt negative ringverknadar. I løpet av våren samarbeida og avdelingane godt med både aktivitar, turar og måltid på tvers av avdelingane. Det kom oss til gode ved oppstart i august.

Små barn er toddlere (oversett fra engelsk: «dei som stabber og går»). I Noreg er omgrepet tatt i bruk av Gunvor Løkken som skildrer småbarnspedagogikk slik: «Dei yngste barna er sosiale aktører i sine møter med mennesker, og saman skape dei ein leikekultur som er spesifikk for denne aldersgruppa i barnehagen». 1-3 åringen leikar også ved sidan av kvarandre og har stor glede av det. Vi tilrettelegg for begge deler – og vi ser allereie no i august at dei eldste kan samarbeide i leiken

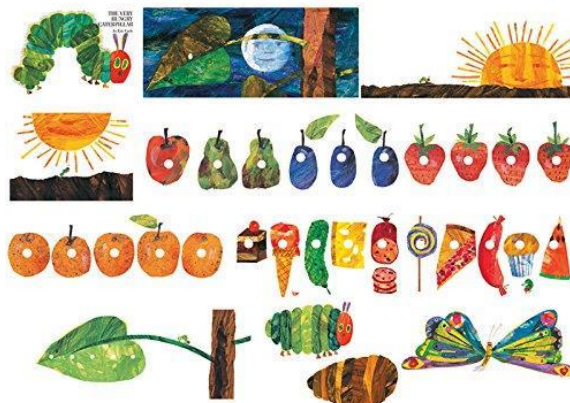
I tillegg skal barna oppleve å ha trygge og tilstadeverande vaksne rundt seg, i leik og aktivitet både ute og inne. Vi skal ha rutiner og aktiviteter som blir gjentatt og skaper tryggleik og forutsigbarhet i kvardagen. Sang, musikk, rim og reglar (språkutvikling og meistring) skal også vere ein viktig del av dagen. Vi gjer små endringar i starten og jobber proaktivt for at barna skal ha gode rammer og gode opplevingar saman. Nokre dagar har dei minste uteplassen for seg sjølv, og andre dagar i lag med dei store. Når barna har uteleikeplassen for seg sjølv får dei utfolde seg meir, dei er lenger i den leiken som er satt i gang, og vi ser at dei

utviklar leikerepertoaret i sitt tempo. Ein del av utviklinga er også å vere observatør; Dei eldste er førebilete og gode rollemodellar.

Når august og tilvenningstid er over vil småbarnsavdelinga fortsatt ha fokus på relasjonsbygging, her-og-no-situasjonar. Vidare skal vi legge til rette for ein strukturert, forutsigbar, roleg og trygg kvardag for barna. Dei vaksne skal vere bevisst si rolle der dei skal vere varme og trygge vaksne, men også ein tydeleg vaksen. Det blir tilrettelagd for grovmotorisk leik både ute og inne. På denne måten ivaretek vi deira behov for å bruke kroppen til å uttrykke seg i leik. Dei vaksne skal bruke skildrande kommentarar i leik og aktivitet med barna; Dette fremjer språkutvikling hos barna, og i mange høve har det ein forebyggjande effekt i høve til konflikter som lett kan oppstå i leik mellom dei minste (eg-utvikling). Vidare blir det tema rundt *larven-aldri-mett* som prosjekt-arbeid ei tid framover hausten. I løpet av prosjektet vil barna få erfaring med:

- Ulike farger i ulike samanhengar
- Ulike matsorter – smake, lukte, kjenne
- Tal og form
- Litteratur rundt temaet
- Rim og regler
- Sang, musikk og dans
- Delta aktivt med matlaging

Sosial kompetanse

«Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra med trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering».

Barnehageloven §1 Formål, 3. ledd

Sosial kompetanse er grunnmuren i den pedagogiske plattformen i barnehagen. I målet med å være gode voksne i denne prosessen nyttar vi mykje av metodane frå barnehageprogrammet «dei utrulege åra» (duå). Den voksne som førebilete er særst sentral i dette arbeidet; Barnet speglar i seg i den voksne sine auge. Vi har eit særleg ansvar for at barna får eit positivt inntrykk av seg sjølv i denne «spegelen». Vi er og merksam på at barna dannar seg eit bilete av andre barn ut i frå korleis dei ser at voksne reagerer på andre barn sin adferd. Derfor gir både Cos (circle of security) og duå (dei utrulege åra) oss eit godt kompetanseløft i å reagere / agere på ulike typar adferd på ein konstruktiv måte.

Sosialt kompetente barn:

- Får lett vener fordi dei tek omsyn til og tek kontakt med andre på ein grei måte.
- Kan sjå og forstå andre sine perspektiv, tankar og kjensle.
- Deltek i lek og finn si rolle
- Finn glede i å glede andre
- Ventar på tur og lyttar til andre
- Inngår kompromiss i konfliktsituasjonar og lek.

- Humor har og ei sentral rolle og ikkje minst i arbeidet med å fremje sosial kompetanse; Å gripe her og no situasjonar, leikande voksne, sjå barna sin humor og setje pris på at den er sentral.

Målet vårt er å utvikle ei positiv sjølvkjensle hos det einskilde barn.

Det var ikke særlig klokt
sagt, Brum, sa Nasse Nøff.
"Det var klokt når det var
inni hodet mitt, men så
skjedde det noe på veien
ut"...sa Ole Brumm.

Språkarbeid i barnehagen

Fjell kommune har fått status som språkkommune og i det ligg ei forventning om systematisk og godt språkarbeid i barnehage og skule

Godt språkarbeid har stått sentralt i Ulveseth barnehage i veldig mange år. Barn i barnehagealder har i periodar ei enorm språkutvikling. Og er dei i tillegg i eit godt språkmiljø, så vil ordforråd og forståing for ord og omgrep ofte ha ei nesten uforståeleg utvikling. Vi jobber systematisk med rim og regler, sang og musikk, som er gode metoder for å fremje språket. I tillegg blir barna kjent med ulik litteratur; Både i samtaler rundt bildebøker, høgtlesing og temaarbeid. Personalet bruker kunnskap frå tidlegare sol-prosjekt (systematisk oppleving av lesing) og språkløyper for å gjere arbeidet best mogleg. Metodane i språksprell er også ein god referanse i språkarbeidet.

Styrarar og pedleiarar i barnehagane i Fjell har i løpet av det siste året vore i samarbeidsmøter med rektor og kontaktlærer i skulane i Fjell. Her utvekslar vi erfaringar i språkarbeidet i dei ulike instutisjonane, og for vår del får vi ein del input / kunnskap om gode rutiner vi har og som fortsatt må prioriterast for at t.d. leselæringa skal bli best mogleg for elevane på småtrinnet. Vi jobber med konkrete problemstillingar, som skal munne ut i og forsterke dei allerede etablerte samarbeidsrutinane vi har.

Bruk litteratur, sang og dans og utnytt rytme i instrument og språk. Diskuter og filosofer saman med barna, finn deira interessefelt og presenter barnebøker og faktabøker innanfor temaet. La barna «bade» i ord. Språket er grunnleggande i barnet si evne til å meistre leik og læring. I samarbeid med foreldra ønsker vi å gi barna det aller beste grunnlaget

Den første tida i barnehagen; Tilvenning

Når barnet begynner i barnehagen har de allereie vore ein dag på besøk og de har fått ein del informasjon om barnehagen og korleis det er her hos oss. Første dagen blir barnet tatt i mot av sin primærvaksen som vil følge barnet tett dei første vekene. Målet er at barnet skal bli trygg, og der ser vi at den beste metoden er å bli kjent med, og trygg på ein av personale den første tida. På denne måten erfarer vi at tilvenningstida blir lettare, og med omsorg, interesse og tett dialog med foreldra ser vi at vi får bedre kvalitet på tilvenningstida. Barnet blir fortare trygg i barnehagen. Vi er og bevisst metodane frå programmet *cos* (*circle of security*); Her følger vi barnet «ut i verda» i barnehagen, lar det prøve seg på eigen hand og er til stade som den trygge basen når barnet ønsker å komme tilbake. Å få ein god relasjon til barnet er viktig for at barnet kjenne tryggleik til å komme tilbake til sin primærvaksen.

I løpet av tilvenningstida har vi ein startsamtale, der barnehage og heim utvekslar meir informasjon med mål om å gjere barnet sitt opphald i barnehagen best mogleg; Historia til barnet så langt, gjensidige forventningar og diverse informasjon. Start samtalen får de informasjon om før barnehagestart.

Barn har eit ulikt utgangspunkt og ulike behov. Likevel ser vi at tilvenningstida må som eit minimum strekke seg over tre dagar: Ein første dag der den foresatte er til stade og tida ikkje strekker seg meir enn eit par timar. Dag to kjem de i barnehagen etter avtale med barnet sin primærvaksen, gjerne ta del i eit måltid + leik / aktivitet, evt prøve å sove viss det et eit lite barn. Den foresatte kan og forlate barnet, men vere tilgjengeleg og komme tilbake etter avtale, der barnet gjerne berre har hatt ei positiv leiketid og går heim med positive opplevingar om det å vere i barnehagen. Dag tre ser vi det er fornuftig at barnet har ein kort dag og foreldre tar

seg god tid og er ein del til stade både ved levering og henting. Vi må og følge barna sine ulike behov og ha god dialog i tilvenningstida. Barn som evt er overflytta frå andre barnehagar har erfaring med å forlate mamma og pappa, men må bruke energi på å bli kjent med nye vaksne og barn. Barn som kjem rett frå permisjonstid med mor / far har veldig mykje nytt å ta inn og kanskje er den som treng mest tid, og at det nokre gongar strekk seg over meir enn tre dagar. God dialog er nøkkelen for å få best mogleg start på ei fin barnehagetid. I tilvenningstida skal vi og vere ekstra merksam på dei andre små i barnehagen, som kanskje ikkje har vore her meir enn 6-7 månadar. For dei kan det nokre gonger vere ein ny overgang å ikkje vere minst i barnehagen lenger. Samtidig ser vi og gevinsten i å involvere dei eldste barna i det å ta i mot nye barn i barnehagen; Vi opplever dei ofte som ein ressurs i relasjonsbygging med dei små; Dei klarer fint å mentalisere korleis det nye barnet har det og veks på å få litt oppgåver i høve til medansvar for at dei nye barna skal ha det best mogleg. Vi er også merksam på kvar tilvenning kan «leve sitt eige liv» med tanke på individuelle behov, og kva type barnegruppe barnet skal bli ein del av.

Bursdagsfeiring

For barna er det å bli eitt år eldre stor stas. Kor gamle kvar og ein er og blir, er godt synleggjort med tekst og bilete på kvar avdeling. Denne dagen skal ikkje foreldra kjenne på forventning om at dei skal bake og tilrettelegge for feiring i barnehagen. Barnehagen ønsker å ha ansvar for dette og sørge for at alle barna får ei fin bursdagsmarkering i barnehagen som er forutsigbar (lik for alle), og der barnet sjølv står i sentrum.

For å ivareta dette markerer vi bursdagen på denne måten:

- 👑 Bursdagsbarnet får sete i bursdagsstolen
- 👑 Vi lager bursdagskrone og bananbåt
- 👑 Barna blir servert smoothie eller fruktfat
- 👑 Vi syng bursdagssang. 🎵 🎵 og sender opp «raketter» alt etter kor mange år barnet blir.
- 👑 Dei andre barna fortel etter tur positive ting / opplevingar om bursdagsbarnet.

I den grad de foreldre velger å invitere barnehagebarn i bursdagsbesøk, så oppfordrar vi til ikkje å plukke ut enkeltbarn frå årskulla, men tenke heile årskull, evt alle jentene eller alle gutane. At berre eitt barn står igjen er vondt for den det gjeld.

Barn og barndom

«Ein god barndom er eit mål i seg sjølv»

«Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn, jf. Grunnloven p 104 og barnekonvensjonen art 3 nr.1. Dette er et overordnet prinsipp som gjelder for all barnehagevirksomhet».

Vi skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi. Her vil vi trekke fram det å tilrettelegge for frileik som ein viktig del av barnehagedagen. Den nye rammeplanen er og tydeleg på at frileik er noko fundamentalt for barnet si utvikling og at ein får delta i eit slikt fellesskap. Her har barna sjølv regien og kan bearbeide egne erfaringar både på det emosjonelle, sosiale og praktiske plan. Dette gjeld alle aldersgrupper. Når vi ser det er behov, skal den vaksne og vere ei støtte i organiserte leikegrupper; meir om det under tema leik.

Barna skal oppleve at dei har ein eigenverdi i kraft av eg sjølv. Vi skal syne respekt for barna si oppleving av verda og dei ulike livserfaringar dei har med seg. Vidare skal vi hjelpe dei til å takle ulike utfordringar. Det å lytte ut barnet og reflektere rundt ulike problemstillingar i lag, ser vi ofte hjelpe barnet til å finne løysing på egne utfordringar. Vi erfarer at dette er ei styrke for sjølvkjensla og evna til å ha tru på egne val. Vi skal og hjelpe dei til å erfare og kjenne på kva for spelereglar som gjeld for å vere ein del av ei gruppe. Her er metodane / prinsippa frå duå sentrale. Å coache barna i leik og bruke skildrande kommentarar erfarer vi er gode metoder for at barna skal finne glede og utvikling i leiken. Å vere ein god leikekamerat.

Demokrati

«Gjennom å delta i barnehagens fellesskap skal barna få mulighet til å utvikle forståelse for samfunnet og den verden de er en del av. Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta». Rammepånen kap 1.3.

I barnehagen er det mange ting som må vere plass og som dei vaksne bestemmer. Dette gjeld alt frå logistikk, planlegging og utvikling til planar og ansvar for samarbeid. Samtidig erfarer vi at barn si deltaking i «korleis vi vil ha det her i barnehagen» har mykje å seie for barnet si oppleving av si rolle i barnehagen; At barnet har eit ansvar og at det er viktig å ta ansvaret på alvor for at vi skal ha det bra i lag. Barna er aktivt med på å lage reglar i barnehagen; Vi ser då at dei får eit større eigarforhold til dette og at det gir ein positiv effekt.

Vi er og bevisst på å ha ei forskande tilnærming i samtalar med barna; Både i gruppe og ein til ein. Det å bruke si eiga stemme, erfare at det ein seie er viktig, betyr noko i den store samanhengen og er viktig for kvar einskild. Nokon treng mest øving i å bruke stemma si og andre treng kanskje øving i å lytte meir til det andre har å formidle; Oppleve at det er viktig og kanskje noko ein ikkje har tenkt på tidlegare. Måltida våre er gode arenaer for dette. Også tidleg morgon eller sein ettermiddag når det er færre barn på avdelinga. Med dei eldste barna nyttar vi oss og av barnesamtalar (ein til ein) for å få eit nærare innsyn i deira oppleving av barnehagen. Vi erfarer her at vi mange gongar får kunnskap om barnet sin barnehagekvardag som gjer at vi endrar på diverse aktivitetar eller rutiner for å gi kvar einskild ei bedre oppleving av barnehagen. Vi observerer og kva dei minste barna som enno ikkje har utvikla eit verbalt språk trivast meir eller mindre med. Ut ifrå det kan vi også tilrettelegge for ein bedre kvardag med reell påverknad frå barna.

Barna har laga felles reglar om kva som er lov i barnehagen og korleis vi vil ha det her. Pynter med klistremerker så det blir lett å legge merke til:)

Mangfold og gjensidig respekt

«Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synleggjere, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på». Rammeplanen kap 1.4

Vår erfaring er at barn generelt er nysgjerrig på det som er annleis og ulikt slik dei tenker at det skal vere, eller har erfaring med at det er. Men det som også dei fleste har til felles er at når dei får svar på kvifor det er slik, så slår dei seg til ro med det og synes det spanande, eller ein kan få ei bemerkning som «kult» når dei forstår og ser ting i ein samanheng.

Det som i utgangspunktet ligg oss nærast er ulikskapen vi finn i barnehagen; Ulike familieformer, ulike nasjonaliteter, ulik hudfarge, barn med særlege behov og barn med kunnskap og interesser som skil seg litt frå dei andre sine interesser. I daglege samtalar og i aktivitet med barna blir ulikskapen synleggjort. På den måten blir og mangfaldet det normale og slik det er.

I vår barnehage er det pr. i dag ikkje så store forskjellar på korleis barna bor og kva dei har av klede / utstyr i barnehagen. Men frå år til år har vi engasjert oss i ulike organisasjonar (Forut / Solsikkeaksjonen (sos barnebyar) sitt arbeid for å få kunnskap om og bidra til deira arbeid for vanskelegstilte barn i andre delar av verda. I dette arbeidet blir barna engasjert og får (gjennom film, sang og aktivitetar) bli kjent med andre barn i andre land og deira kvardag. Barna får kunnskap om korleis dei bor, kva mat et dei, kva seng søv dei i og korleis er det i deira barnehage. Vi ser at dette engasjerer, og kvart år når temaet vert avslutta set dei igjen med mykje ny kunnskap.

Inneverande barnehageår vil vi utvide dette temaet i samband med FN-dagen 24 oktober; Kunnskap om ulike nasjonar, kulturar og levevilkår vil stå sentralt. I nokre samanhengar vil vi også kunne bruke litt av materialet vi har brukt i samband med Forut og Solsikkeaksjonen tidlegare år.

I samband med samane sin nasjonaldag 6 februar vil vi også synleggjere samisk kultur og bidra til at barna kan utvikle respekt og fellesskapskjensle for den samiske kulturen. Fokuset vil vere enkel historikk, flagg, kultur, klede og mat.

Likestilling og likeverd

«Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn». Rammeplanen 1.5

Slik arbeider vi for å ivareta dette:

- ☀ Jenter og gutar skal oppleve at dei blir presentert for like aktivitetar og leikar; Alle har like moglegheiter uavhengig av kjønn og interesser.
- ☀ I bokhylla til barnehagen skal barna finne bøker med ulike tema og for ulike interesser. Den skal ikkje vere einsidig, eller favorisere klassiske kjønnsrollemønstre.
- ☀ Barn er nysgjerrige på det dei ikkje forstår; Dei spør og dei vil ha svar. Her skal personalet vere bevisst si rolle; Nokre gongar kan ei forskande tilnærming på ei problemstilling vere riktig metode. Barna finn svaret sjølv, med støtte frå ein vaksen og oppleve samtidig meistring.
- ☀ Vi har barn med særlege behov; Barna skal få kunnskap om barnet / barna sine særlege behov og parallelt med det få erfaring med å vere ein ressurs i livet deira; Ta del i tilrettelagde aktivitetar / trening som skjer i barnehagen og kjenne på kjensla av at ein bidrar og blir ei viktig brikke i livet til det aktuelle barnet. Kjenne på ansvar og oppleve glede ved å delta.
- ☀ I barnehagen skal alle barn (uavhengig av status og familieforhold) få dei same moglegheitane. Foreldra skal ikkje betale for noko meir enn foreldrebetaling +

matpengar. Diverse arrangement barnehagen set i stand, skal vere kostnadsfrie for foreldra, alle skal kunne delta.

- ☀ Vi skal vekke interesse hos barna for ulikskap; Sentrale ord / namn hos framandspråklege barn skal visualiserast på avdelinga og opplevast som ein ressurs for relasjonsbygging og kommunikasjon.

I den grad det blir brukt teikn til tale på avdelinga skal barna ta del i det

Bærekraftig utvikling

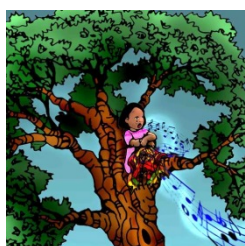
«Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorda slik vi kjenner det. Barnehagen har derfor en viktig oppgave i å fremme verdier, holdninger og praksis for et bærekraftig samfunn». Rammeplanen kap1 s 12

- ☀ **Å ta vare på seg sjølv:** Barna skal bli fulgt opp og ivaretatt i høve til eigen hygiene og dei skal oppleve at det gjer både barn og vaksne rundt dei. Barna skal oppleve gleden av variert og godt kosthald, kjenne på glede / nytte av å vere i fysisk aktivitet i tillegg til å få høve til kvile og rolege aktivitetar. Barnehagen skal vere ein trygg plass for barnet å vere. Og i det miljøet skal vi hjelpe barnet til å uttrykke sine meiningar og kjensler verbalt, for at andre skal forstå korleis det har det og kva dei meiner om ulike ting. Den vaksne skal vere ei støtte og i ulike samanhenger har vi små øvingar der barna får øvd seg «i freds tid» når kjensle og emosjonar er på eit roleg nivå. Dette er også med på å forebygge evt konflikter; Å kunne løyse evt konflikter verbalt er sentralt i det å kunne ta vare på seg sjølv For nokre barn er dette ein enkel sak og for andre kan det vere utfordrande. Vi ser ei gjensidig nytte i dette, der evnen til å lytte er like aktuell i denne samanheng og ein viktig bit i det å forstå seg sjølv i ein større samanheng.
- ☀ **Å ta vare på kvarandre:** Å få muligheten til å sjå seg sjølv som ein ressurs i det å ta vare på kvarandre, ser vi på som ein nesten livsnødvendig evne å ha. Barn er sosiale vesen i større og mindre grad. Dei liker å vere saman, og det å bygge relasjonar, og ha andre barn å kjenne seg trygg på, er sentralt for å få ein god barnehagekvardag. Vi har tradisjon for å inkludere barna i å lage reglar for korleis vi vil ha det i barnehagen vår. Her erfarer barna medverknad og medansvar for at dette skal fungere. Dei kjenner eigarskap til reglane og minnar kvarandre om kva vi var einig om.

- ☀ Vi har også innarbeida nokre gode rutiner som vi ser er naturleg å vidareføre saman med barna. Vi erfarer at dei engasjerer seg i **naturvern** når temaet blir aktualisert. Vi ønsker derfor å vidareføre godt temaarbeid inn i dei aktuelle fagområda
- Kvifor er det viktig at vi tar vare på naturen?
 - Praktiske øvingar som syner oss kva som er nedbrytbart og kva som forsøplar
 - Kva og korleis kan vi nytte oss av naturen?
 - Gleden av å vere på tur i naturen og kva vi kan oppleve der; Ulike fokusområde: Dyrelydar, stilna, kva vi finn i jordsmonnet, ulike vekster, insekt, småkryp
 - Gi barna forståing for og evne til å verne om og ta vare på det vi finn ute
 - Aktivt delta i kjeldesortering.

Livsmestring og helse

«Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser og mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette». Rammeplanen s 13.

I Ulveseth barnehage skal det tilretteleggast for å utjamne sosial ulikskap; Foreldra skal ikkje måtte betale ekstra for at deira barn skal kunne delta på div aktivitetar som barnehagen tilbyr. Vidare skal alle barn, uavhengig av kjønn og interesser få tilbod om variert litteratur, varierte aktivitetar, tema og opplevingar. Vi skal vere lydhør for, og sørge for at alle barn uavhengig av evne til å uttrykke seg verbalt, skal bli lytta til, tatt omsyn til og sørge for at deira stemme og deira ønsker skal bli likestilt med dei verbalt sterke barna. Dette kan vere barn med forsinka språkutvikling, fleispråklege, eller barn som er meir introverte i høve til andre. Barnehagen jobber og systematisk med alternativ kommunikasjon for at alle barn skal få likestilte moglegheiter til å uttrykkje seg.

Vi tilrettelegg for at alle barn skal få høve til ro, kvile og avslapping. Dei aller minste barna har si naturlege sovetid midt på dagen. Dei andre barna får høve til å koble ut; Legge seg ned

på matter – lytte til roleg musikk eller ei lydbok (dei eldste). For nokre er det også nok eller meir aktuelt å berre få litt tid for seg sjølv, eller i lag med ein ven. Vi lagar rom for dette etter lunsj kvar dag.

I høve til å utvikle matglede og sunne helsevaner er målet vårt at barna skal få vere meir delaktige i høve til å erfare ulike smaker, tilberede enkle, sunne måltid og få sunne helsevanar: Hygiene før under og etter eit måltid, ro og gode samtalar rundt måltidet. Dei vaksne skal saman med barna fasiliterer måltidet på ein slik måte at ein ikkje treng å forlate bordet for å utføre div ærend. Barna skal få tid til ete i eige tempo og få høve til å bli sjølvstendig med å forsyne seg sjølv og sjølvhjulpen med å smøre skiver, velge pålegg og kjenne på eiga grense for kor tid ein er mett.

Barna si fysiske og psykiske helse skal bli tatt på alvor. Det skal tilretteleggast for fysisk aktivitet kvar dag. Barn uttrykkjer seg mykje gjennom kroppsleg aktivitet og det er derfor særst viktig at dei får høve til dette. Dei skal få utrykke seg på denne måten både ute og inne og på tur i skog og mark.

Vidare skal barna oppleve mestring kvar dag i barnehagen. Vi skal vere merksam på barna sine evner og interesser, og legge til rette for aktivitet og leik med det som grunnlag. Barna skal bli sett og høyrte. Dei vaksne har eit særleg ansvar for at barna skal kjenne seg godtatt og verdifull for den dei er. Dei skal bli omtalt positivt så andre høyrer kva som blir sagt, dei skal oppleve at dei er sett pris på – ikkje for klede dei har på og berre ting dei gjer, men for at dei er den dei er, «eg er så glad for at du kom i barnehagen i dag / så fint at du er her» skal barna få høyre med jamne mellomrom. Vi nyttar og ein del nonverbale tegn; F.eks tommel opp, high five. I tillegg til naboros og ignorering av adferd som kan ha ein negativ innfallsvinkel, men ofte døyr ut når den ikkje får næring og merksemd. I høve til negativ adferd som kan gå utover andre barn skal det alltid handterast. Barna har lært seg stopp-regelen som ofte er verkningsfull. Barna er med på å lage felles reglar og får dermed eit eigarforhold til dei . blir enklare å handheve. Men mange gongar treng barn også hjelp frå dei vaksne som kan vere med å sortere kjensler og handlingar. Jfr forslag til ny barnehagelov er barnehagen i gong med å utarbeide ein systematisk plan for forebygging, avdekking og handtering av mobbing blant barn. Den vil innehalde mykje av dei rutinane vi har frå tidlegare samarbeid og kurs med Trygg i Fjell.

Omgrepet livmeistring kan diskutierast og reflekterast over; Rammeplanen gir oss nokre føringar på kva det skal innehalde, den er ikkje verdinøytral. Vi har som mål at barna skal

meistre livet, vi legg til rette for at dei skal oppleve meistring. Men samtidig, og like viktig er det at vi lærar barna å meistre motgang også. Berre då kan dei meistre heile livet, som alltid vil ha begge dimensjonane i seg, både i barnehagetid, skuletid, yrkesliv og i livet ellers. Vi ønsker å gå nærare inn i desse refleksjonane. Vi vil bruke både barnesamtalar og foreldremedverknad for refleksjon rundt temaet.

Danning

«I danning inngår oppseding som ein prosess der vaksne både leiar og rettleiar neste generasjon. Gjennom oppseding og danning blir verdiar, normer, tankar og uttrykks – handlingsmåtar vidareførte, endra og forhandla om». Rammeplanen 2.1.

Dei vaksne i barnehagen skal rettleie barna i vekslinga mellom samfunnsnormer, sosiale krav og eigen veremåte. Sentrale verkemiddel finn ein m.a. i barnehagen sitt kontinuerlege arbeid med sosial kompetanse og og i arbeidet med DUÅ (dei utrulege åra). Personalet skal vere bevisst si rolle som førebilete og rettleie barna i veksling mellom eigen veremåte (personlegdom) og bruken av ulike verkty dei har gjennom kompetanseheving og refleksjon i personalgruppa

Startsamtalen er no godt implementert i barnehagen og gir eit godt grunnlag for samarbeid med heimen i arbeidet med danning. Vidare samarbeid har sin plass i foreldresamtalar, foreldremøter og i dagleg møte ved henting og bringing.

I arbeidet med danning i barnehagen skal barna få erfaring med:

- Å bli høyrd: Dei er ei viktig stemme i korleis dei ønsker å ha det i barnehagen. Barna skal oppleve at dei vaksne er aktive lyttarar og at dei får ta del i tilrettelagde smågrupper, der det er rom for diskusjon og refleksjon. Barnesamtalar med dei eldste gruppene.
- Dei skal vere med å bestemme kva reglar vi skal ha i barnehagen; Refleksjon rundt kvifor vi må ha reglar og kva som skjer når vi bryt desse reglane. Målet er at barna skal kjenne eit reelt medansvar for korleis vi vil det skal vere i barnehagen.
- Barna skal bli med å ta godt imot andre barn; Her kan barna sine egne erfaringar danne noko av grunnlaget for korleis barna vert mottatt: «Hugsar eg noko frå då eg begynte i barnehagen?». «Kva trur du det nye barnet vil synes er kjekt og korleis vil eg at andre skal vere mot meg?». Grunnleggande spørsmål i livet ellers også.
- Dei vaksne skal vere gode rollemodellar for barna. Dette inneber m.a. respekt, empati, omsorg og mentalisering (evne til å sette seg inn i andre sin situasjon). Barnet speglar seg i den vaksne sine auge.

*«It takes a whole village
to raise a child»*

Trygg i Fjell

Er eit omgrep som i dag er kjent for dei fleste foreldre i Fjell som har barn i barnehage, skule og fritidsaktivitetar. I hovudsak har dette tiltaket som mål å forebygge og redusere omfanget av mobbing generelt i Fjell kommune. Sikre at mobbing blir avdekket og handtert godt av alle som er i ein relasjon til barn og unge.

Som skildra tidlegare har vi ein del tiltak i barnehagen som skal sikre at barna skal kjenne seg trygge og skal kunne formidle til dei vaksne viss noko ikkje er greit. Personale skal vere ein aktiv deltakar i barnehagekvardagen deira og skildrande kommentarar til barn i leik og aktivitet skal vere synleg og har ein forebyggande effekt.

Frå den dagen vi blei introdusert for målsettinga til Trygg i Fjell, har vi tenkt at arbeidet med å sikre at barn skal trivast i barnehagen er grunnleggande og viktig for å forebygge evt utestenging og mobbing. Tiltak for for å ivareta dette:

- Startsamtale ved oppstart i barnehagen; Det at vi kjenner «historia» til barnet er eit godt utgangspunkt
- Barnet skal ha ein primærvaksen i starten av barnehagetida; Vi ser at det ofte gjer barnet fortare trygg og tilvenninga blir meir i barnet sitt tempo.
- Barna skal bli tatt på alvor; Dei skal bli lytta til når dei vil fortelle. Dei skal og erfare at dei kan påverke korleis vi skal ha det her hos oss med sine meiningar og handlingar.
- Vennehjerter bruker vi til å systematisk visualisere gode ting som barna seie til og om kvarandre. Barna skal få erfaring med å uttrykke seg positivt og dei skal få erfaring i å ta imot positive tilbakemeldingar frå andre barn.
- Personale skal bruke observasjonsverktøy der dei ser behov for det.
- Barneintervju med dei eldste
- Personale skal vere tydeleg overfor barna viss det blir identifisert utestenging og / eller mobbing. Slik adferd er ikkje akseptert og det har barna vore med på å

bestemme. I perioder kan det då vere aktuelt med ekstra oppfølging og personale har gode verkty til å mestre det. Er det ekstra store utfordringar har vi og høve til å få hjelp frå ressurspersonar i Trygg i Fjell. Blir det aktuelt vil foreldregruppa få melding om det.

- På personalmøter / planleggingsdag jobber personalet med ulike case frå barnehagekvardagen innanfor temaet. På denne måten blir ein meir bevisst eige handlingsmønster, kva verktøy har vi å bruke og jobbe fram felles strategiar å handtere ulike utfordringar. Inneverande barnehageår har vi også invitert Marianne frå rettleiarteamet og Trygg i Fjell for å vere ein rettleiar i arbeidet med å vere kloke vaksne i arbeidet med barna. Mykje individuelt arbeid på plandagar og personalmøter, men også tilstade i det daglege arbeidet på avdelingane.
- Foreldresamarbeid; Viss du som foreldre kjenne deg utrygg på vegne av barnet ditt, fordi barnet fortel noko heime eller du ser noko som uroar deg, så ta kontakt med personalet. Alle slike henvendingar skal blir tatt på alvor; *Takk for at du gir beskjed, vi skal følgje ekstra med, så får du ei tilbakemelding.* Nokre gongar kan det vere slik at vi ikkje identifiserar noko spesielt som stadfestar den bekymringa de foreldre evt set med. Men uansett, så har vi eit klart ansvaret for at barna skal ha det bra når dei er i barnehagen. Det arbeidet skal det vere kontinuitet i. Foreldre og personale har eit felles mål; Barna skal vere trygge og trivast; Det er det beste grunnlaget for leik og læring.

Omsorg, leik og læring

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling». Barnehagelovens §1 Formål, 1 ledd, første punktum.

Omsorg

Barn har rett til omsorg og skal møtast med omsorg. Omsorga skal vere individuelt tilpassa og den skal prege samspelet dei vaksne har med kvart einskild barn. For å ha eit best mogleg utgangspunkt har vi alltid ein startsamtale der foreldra har høve til å informere barnehagen om

korleis livet til barnet er og har vore fram til barnehagestart; Særlege omsyn å ta og viktig kunnskap om barnet, gir barnet ei trygg plattform ved oppstart og personalet kan meir tilpasse omsorga etter barnet sitt behov.

Ein omsorgsfull relasjon skal vere prega av vilje til å lytte, nærleik, innleving og evne og vilje til samspel. Her skal personalet nytte alle rutinesituasjonar og aktivitetar til å vere til stade og syne interesse for barna.

Personalet skal også vere merksam på og sensitiv på kva omsorg har med seg i barnehagen.

God omsorg gir barna

- Auka tillit til seg sjølv.
- Auka tillit til andre
- Gode relasjonar til andre
- Godt grunnlag for læring

- Tryggleik
- Sosial kompetanse

Omgrepet omsorg er grunnleggande og sjølvsgat i alt arbeid vi gjer i barnehagen. For at omsorgen skal vere god nok, skal den vere individuelt tilpassa kvart einskild barn. Personalet er ein stor og viktig ressurs i dette arbeidet. Inneverande år vil vi i samarbeid med Trygg i Fjell og deira fokustema både bli observert, og jobbe med individuell eigenutvikling innanfor personleg utvikling på dette området.

Leik

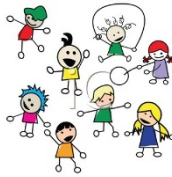
«Barnehagen skal gi barn mulighet for leik, livsutfoldelse og meningsfylte opplevelser og aktiviteter i trygge og samtidig utfordrende omgivelser». Barnehageloven §2 Barnehagens innhold.

Leiken er ein viktig del av barna sitt liv; vennskap vert danna og opplevingar bearbeida. Den nye rammeplanen er også tydeleg på at den bygg vidare på den norske barnehagetradisjonen der leiken har ein sentral plass

I Ulveseth barnehage skal leiken ha ein sentral plass. Det omfattar både frileik og tilrettelagd leik. Leiken er sentral og mangfaldig og inneheld fleire faktorar som stimulerer barna i deira utvikling:

- Utviklar forståing og samhald på tvers av både språk og kultur
- Barnekultur vert vidareført og utveksla barna imellom
- Barn lærar ulike spelereglar og gjer seg erfaring med sosial samspel / kompetanse
- Barn oppleve stor grad av meistring
- Fantasien vert vidareutvikla og barna er hovudregissøren i balansen mellom fantasi og røyndom.
- Barna får bearbeide gode og mindre gode opplevingar og kan få ei ny forståing av korleis ting i kring dei fungerer.
- Språkstimulering

I leiken skal den vaksne både vere deltakande og observerande. Hovudmålet med det er å støtte opp om dei barna som evt har vanskar med å komme inn i leiken.

«Å leike er eit mål i seg sjølv»

Den vaksne kan variere mellom å vere:

- Støttande / rettleiande (coach i leiken)
- Forebyggjande i høve til å reflektere saman med barna rundt det å leike i lag; Rolletaking, invitere andre til å vere med, korleis sjølv ta initiativ til å kome med i leiken.

- Den vaksne kan vere eit førebilete og setje i gong leik; Gi rom for frileik og tilretteleggje for at den får ein stor plass i barnehagen.
- I år har vi ein stor del små barn. Derfor velger vi også å organisere barna i vaksenstyrte leikegrupper. I desse gruppene har vi som mål at barna skal kjenne glede og meistring i leik med andre barn. Den vaksne skal bruke sin kunnskap, og veksle mellom å vere deltakande, nytte skildrande kommentarar og støtte til å hjelpe barnet vidare.
- Leikegruppene er delvis vaksenstyrt og det er eit gitt tema for leiken; Rolleleik, byggeleik, konstruksjon eller anna.
- Barn med særlege behov skal også kunne delta i leik på eigne premisser; Den vaksne skal tilpasse leikesituasjonen etter barnet sitt behov; verbal støtte, organisere andre barn som ein leikeressurs, tilrettelegge for tilpassa leikegrupper, eller nokre gongar ein til ein leik / aktivitet

Det allmenpedagogiske tilbodet til barn som treng ekstra støtte

*«Barnehagen skal tilpasse det allmenpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder»
Rammeplanen kap 7 side 26.*

Det allmenpedagogiske tilbodet i barnehagen skal tilpassast kvart einskild barn; Barna har ulik alder og ulik forutsetnader. I den grad vi erfarer at barn ikkje kan gjere seg nytte av dette, kan vi i dialog med foreldra søke om ei sakkunning uttale på barnet og evt søke ekstra støtte / ressurser for å oppfylle kravet som alle barn har. Den ressursen vi får, kan nyttast på ulikt vis. I dei fleste tilfeller har barnet størst utbytte av ekstra støtte i samhandling / aktivitet med andre barn. Det kan og vere at barnet i nokre høve får størst utbytte når det i korte økter har ein til ein trening med ein vaksen.

Dei barna som mottar spesialpedagogisk hjelp blir inkludert i barnegruppa og i nokre tilfeller praktiserer vi det som vi kaller «motsatt integrering»; Eitt til tre barn blir tatt med i leik og aktivitet for å få størst mogleg utbytte. Vi ser at det er ein metode vi lykkast med og det er populært for barna å vere med. Her har den vaksne ei særleg viktig rolle i å støtte og rettleie.

Vi jobber systematisk med alternativ kommunikasjon for dei barna som har behov for det. Personalet har hatt kurs i teikn til tale og dette praktiserast i barnehagen. Barnehageloven §19i stiller også krav til at barnehagane skal praktisere og tilrettelegge for barn som treng støtte til talespråket. Vi får dette meir og meir inn i barnehagerutinane. Vi ser og at tospråklege barn har nytte av dette i ein overgangsperiode. Alle barn skal ha rett til å uttrykke seg og bli forstått.

Læring

«Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskartrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger». Barnehageloven §1 Formål, 2 ledd.

Læring er prega av samspelet mellom barn og vaksne.

Dei vaksne skal ha eit aktivt forhold til læringsprosessane og dei skal ta vare på verdien av læring som skjer i daglege rutinesituasjonar og ulike aktivitetar.

I Ulveseth barnehage skal barna oppleve / erfare læring gjennom m.a.:

- Tid til refleksjon og samtale saman med andre barn og vaksne
- Få høve til å utforske / finne ut av ting dei lurer på. Dei vaksne er bevisst på å ha ei forskande tilnærming på spørsmål og undring som barna har og er opptatt av.
- Å bli møtt på ein god måte av personalet (støttande og vere nysgjerrig saman med barna).
- Dele kunnskapen sin og vekkje interesse for ulike tema hos barna.
- Knyte dei sju fagområda opp mot både den formelle (planlagde) og den uformelle læringa.
- Ta vare på her-og-no-situasjonane saman med barna og omsette dei til undring, leik og læring. Forskande tilnærming.
- Barna lærar mykje ved å vere aktivt deltakande; Personale skal legge til rette for at dei får ein reell medverknad på kvardagen sin (sjå avsnitt, barn sin medverknad).

Barn sin rett til medverknad

«Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet».

Barnehageloven§3. Barns rett til medvirkning

Det er ulike måtar å fremje barna sin medverknad i barnehagen, avhengig av alder og utvikling. I Ulveseth barnehage vektlegg vi følgjande metodar for at barna skal ha ein reell medverknad på kvardagen:

🌈 Vi er opptatt av å gi barna tid, lytte og vere til stade med dei. På den måten vert det rom for samtalar der barna får høve til å filosofere over smått og stort. Vi gjentar oss sjølv med «Å ha ei forskande tilnærming» er ein metode vi nyttar når vi «oppdagar verda» saman med barna. Vi gir ikkje fasitsvar, men lar dei finne løysinga sjølve ved å vere nysgjerrig og støttande saman med dei. Den same metoden er vi bevisst på i bruk av systematiske barnesamtalar. Her får personalet høve til å få eit innblikk i kva som opptek barna og kva dei trivast med i barnehagen.

🌈 Barna vert tatt med på evaluering av ulike aktivitetar. Dette gir oss eit godt grunnlag til å vere fleksibel og tilpasse seinare aktivitetar.

🌈 Barna vert til ein viss grad tatt med når det er fornying av leikar og utstyr i barnehagen.

🌈 Det vert tilrettelagd for at barna skal kunne ta eigne val og gjere seg erfaringar med dei vala dei tek. Dette gjeld både i høve til val av aktivitet / leike og i det sosiale samspelet med dei andre barna.

🌈 I høve til dei minste er vi opptatt av kroppsspråket, mimikk og andre kjensleuttrykk. Vi ser at dei formidlar korleis dei har det og trives meir eller mindre med. Ut i frå det kan vi delvis tilpasse aktivitetar og leik med barna som medspelarar.

🌈 Vi hjelpe barna og gir dei støtte til å leve seg inn i dei andre barna sin situasjon (mentalisering) og ta omsyn til andre. Ein av metodane i dette arbeidet er å gjere seg nytte av rollespel, der ulike case frå barna sin kvardag vert visualisert. På denne måten vert barna meir trygg i ulike situasjonar. Dei er likeverdige partar i refleksjon rundt «rett og galt» og korleis vi vil ha det i barnehagen. Dei blir og ein meir sjølvstendig ressurs i seg sjølv og medvirker til å skape eit godt miljø rundt seg.

🌈 Rundt ulike tema vil dei eldste få erfaring med å medvirke i ulike prosessar frå begynnelse til slutt. Eit eksempel kan vere: Vi skal dyrke paprika; Korleis ser ein paprika ut? Teikning / refleksjon. Kva må vi gjere for å dyrke paprika? Ulike alternativ? Vere med å kjøpe frø på

butikken: Kva treng paprikafrøet for å vekse? Få ansvar for å ivareta frøet fram til ein høg paprikabuske med paprika.

🌈 Progresjonen kan og brukast rundt andre tema «fra begynnelse til slutt». Ide, refleksjon, kunnskap, prosess, produkt.

Digital praksis

«Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Ved bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal dette støtte opp om barns læreprosesser og bidra til å oppfylle rammeplanens føringer for et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn».

Rammeplanen kap 8 side 29

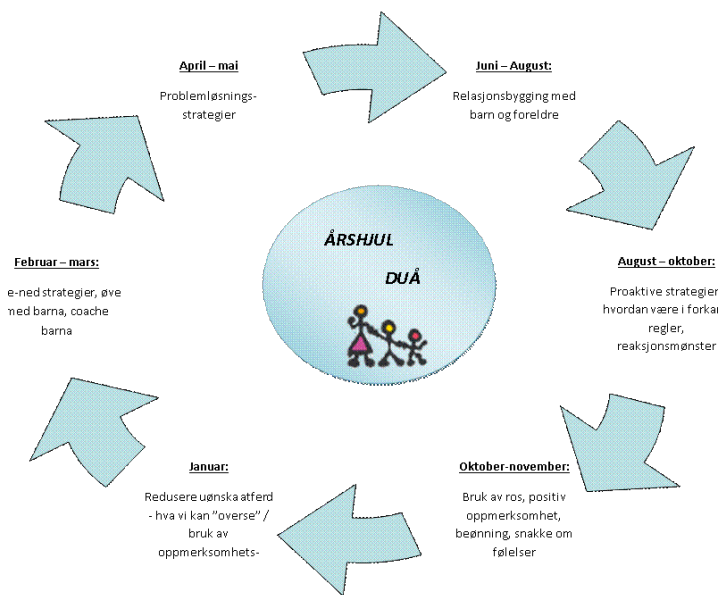
Under dette temaet ser vi på barnehagen si største oppgåve å gi barna god digital dømmekraft, i tillegg til å få erfaring med nettbrett som eit medie til læring og informasjon. Den vaksne skal vere aktiv i lag med barna, og nettbrett skal heller ikkje vere ein dominerande arbeidsmetode, men likevel eit naturleg medium i høve til aktivitet og læring.

- 🌈 Dei minste barna, skal få kjennskap til ulike pedagogiske spel på avdelinga sitt nettbrett. Dette i lag med ein vaksen og der oppleving av meistring og utvikling skal vere sentralt.
- 🌈 Dei eldste barna blir og presentert for ulike spel, mange av dei knytt opp mot ulike fagområder. I tillegg skal dei få kunnskap om og erfaring med at med digitale hjelpemiddel kan vi finne svar og kunnskap om ulike tema, bilete som t.d. illustrerer dyr og andre konkrete ting som vi ikkje finn i kvardagen rundt oss.
- 🌈 Barna skal og få erfare at digitale verktøy også kan vere kilde til kreativitet og eksperimentering av ulike former, farge og anna.

Dei utrulege åra

«De utrolige årene» er eit program som tek sikte på å fremje sosial og emosjonell kompetanse hos barna. Personalet har heilt tilbake til 2008 gjennomført dette programmet. Nye som har kome til har fått opplæring i etterkant. Nokre foreldre i barnehagen har også fullført foreldreprogrammet. Vi har klart å la dette bli ein del av vår daglege praksis i arbeidet med barna. Ein av rutinane vi har for å halde tema og og praksis «varmt» er å regelmessig stoppe opp ved årshjulet til De Utrolige Årene:

Programmet er utvikla av Caroline Webster Stratton og har som hovudmål å styrkje dei vaksne si kompetanse på desse områda:

- Byggje relasjonar mellom barn og vaksne
- Lære strategiar for korleis få barn si merksemd, halde på den og bruke merksemda til å regulere atferd.
- Strategiar for å nytte skildrande kommentarar i læresituasjonane
- Utarbeide atferdsplan som metode på einskildbarn
- Lære strategiar for grensesetting

Gjennom desse metodane utviklar barna seg på følgjande område:

- Sosialt, emosjonelt og læringsmessig
- Lærer å løyse utfordringar og konflikhtar
- Utvikle godt samspel mellom barn og vaksne
 - Utvikle evne til å sjå både egne og andre sine behov
 - Redusere negativ atferd og aggresjon

Dei utrulege åra si pyramide har hjulpet oss i starten med å jobbe trinnvis med metodikken; Å bygge gode relasjonar med barna er grunntanken og utgangspunktet for å lykkast i det vidare arbeidet.

Vi ønsker og å dra fram den usynlige sparegrisen vår ; Der puttar vi ikkje pengar (som på biletet) men gode opplevingar rundt barnet; m.a. *bry seg, leik, samtale, ømhet og støtte, oppmuntring, problemløsning og omsorg*. Vi gir merksemd til det vi vil ha meir av; Rollemodellprinsippet og oppmerksomhetsprinsippet.

Den vaksne si rolle

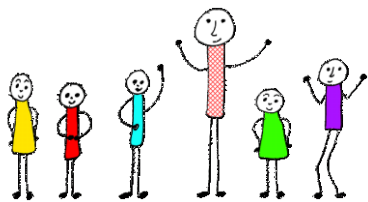
Den vaksne si rolle i barnehagen er særst viktig. Det er den viktigaste ressursen vi har for å skape ein god barnehage; både i høve til innhald, kunnskap, evne til samarbeid og ikkje minst evne til omsorg. Den vaksne skal ha kunnskap nok til vere ein god rollemodell for barna og ein bidragsytar til samarbeid og utvikling av innhaldet i barnehagen.

”Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling”

Barnehageloven § Formål, 1. ledd, første punktum).

Den vaksne i barnhagen sitt utgangspunkt er personlege eigenskapar, formell og/ eller uformell utdanning, i tillegg til anna realkompetanse. Barnehagen tilrettelegg for at dei tilsette skal få supplert sine evner og kunnskap gjennom ulike tema i diverse møtefora, kurs og i nokre tilfelle har det vore tilbod om vidareutdanning på ulike tema / område.

Det vert og satt av tid til evaluering og refleksjon av arbeidet som vert gjort i løpet av veker og månadar, noko som ofte er eit godt grunnlag for å tilegne seg ny kunnskap rundt handling og tankar med det vi gjer.

DEI SJU FAGOMRÅDA.

Språk, tekst og kommunikasjon

«Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve framgang». Rammeplanen kap 8 side 28

Barnehagen har store områder den skal ivareta i høve til leik, læring og utvikling. Å skrive ein progresjonsplan på dei sju fagområda er viktig, men samtidig særst utfordrande. Her synleggjer vi dei mest sentrale punkta i vår progresjonsplan. Nokre gongar kan dei gå i kvarandre og i mange tilfelle gjer barna også seg fleire erfaringar enn kva vi klarer å få med her.

1-2 år

Sikre gode leikeareal for dei minste

- Dele opp barnegruppa. La dei minste få i perioder plassen åleine både ute og inne. Unngå for store grupper. Ha nok og alderstilpassa leiker.

Barna skal få høve til å synleggjere kjensler, ønsker og erfaringar.

- Personalet skal vere aktivt tilstadeverande med dei minste i leiken. Bruke språket aktivt – skildre og setje ord på.

Bli glad i bøker

- Bruke barnelitteratur, musikk, song, rim og reglar i dei fleste situasjonar. Barna skal få bruke sansane.

3 – 4 år

Bli kjend med fleire bøker, songar og bilete – kjenne igjen ordbilete og figurar.

- Barna skal bli lest for og presentert for nye songar. Bøker skal vere lett tilgjengeleg

Bruke språket til å setje ord på ønsker, kjensle og erfaringar.

- Personalet skal vere eit førebilete, tilstadeverande og god til å lytte (tid).

Opplive positive relasjonar i leik og anna samvær.

- Tilrettelegge for små leikegrupper og vere observant på den rivande språkutviklinga som skjer i den alderen. Lytte, gjenta.

5-6 år

Oppøve evne til å lytte og utføre informasjon

- Skrivdans, ulike førskuleøvingar

Barna skal få respons på deira måte å uttrykkje seg på

- Setje ord på utrukka til barna.

Telje, sortere, leikeskrive eller diktere tekst

- Tilrettelegge for og vere støttande. Tilby varierte spel.

Barna skal få øving i å fortelje historier til eit publikum

- I samlingar; små historier som opptek barna. Resten av gruppa får øving i å lytte, vere merksam på kva andre fortel og gi respons / tilbakemelding eller stille spørsmål.

Kropp, rørse, mat og helse

1-2 år

Sette namn på ulike kroppsdelar

- Mykje ve hjelp av song, rim og reglar

Bruke sansane ute og inne

- Få høve til å lukte, høyre, sjå og kjenne. Både når det gjeld mat, uteleik og ulike lukter i skog og mark. Få god erfaring med dei taktile sansane. Tid er eit stikkord – utforskande tilnærming

La dei få god plass til rørse

- Tur i skog og mark i nærmiljøet. Trampoline, disse, humpedisje

Bli van med handvask-ta del i enkelt reinhald om det fell seg naturleg

- Innøve gode rutiner. Mykje ved hjelp av «vaske-rimregler»

3-4 år

Litt lengre turar i nærmiljøet i ulendt terreng. Skal få oppleve fysisk meistring

- Tilrettelegge i små grupper. Gi dei god tid til aktivitet og meistring.

Sunt kosthald

- Bli servert eit variert og sunt kosthald. Erfare samanheng mellom det å vere mett, aktivitet og trøytnad.

Meistre toalettbesøk (med litt hjelp). Hygiene

- Bli kjent med hygiene og kva det inneber – få hjelp og støtte til gode rutiner. Dei vaksne skal vere rollemodellar.

5-6 år

Sjølvtstende i høve til toalettbesøk og av – og på kledning.

- Gi barna tid til å opparbeide seg meistring. Personalet skal oppmuntre og tilretteleggje.

Erfare lengre turar i ulendt terreng

- Personalet skal vere rollemodellar og syne barna glede / entusiasme ved å nå dei måla ein set seg.

Gode rutiner i høve til hygiene

- Personalet skal vere rollemodellar, i tillegg til at dei får kunnskap gjennom tema hygiene.

Respekt for eigen og andre sin kropp, og for at alle er forskjellige

- Verdien av å respektere ulikskap og kunnskap om dette. Positiv tenkning

Servere og oppmuntre til sunt kosthald

Ta del i tilbereding av måltid laga frå bunnen av (deler av barn og medverknad på eigen kvardag)

- Kva gjer kosthaldet med kroppen vår? Kva treng vi for å leike / vere i aktivitet

Kunst, kultur og kreativitet

1-2 år

Sikre at dei minste skal få oppleve musikk og dans

- Lytte, gitar, orgel, rytmeinstrument. Delta i song-og musikkksamlingar.

Få gjere seg erfaringar med ulike formingsmateriale som t.d. maling og modellerkitt, sand og vatn. Finne glede i prosessen.

- Tilrettelegge for ulike formingsaktivitetar – både taktilt og med hjelpemiddel (t.d pensel)

Barna skal få bruke sansane sine både ute og inne.

- Gjere barna merksam på kva vi kan erfare/oppleve gjennom sansane.

3-4 år

Kjennskap til ulike materiale

- Barna skal få gjere seg erfaring med modellerkitt, maling, sand, vatn og jord

Kunne finne materiale sjølv

- Ulike materiale skal vere tilgjengeleg, barna skal kunne finne fram sjølv.

Danse og kle seg ut

- Utkledningstøy skal vere tilgjengeleg; skape ulike uttrykk og roller.

Dikte eventyr og historier. Øve seg på å lytte til ulike historier, m.a. frå nærmiljøet (kultur).

- La barna vere med på å lage historier ut frå seg sjølv, eller med utgangspunkt i fortellerkort. Sjå kunst frå ulike kunstnarar

5-6 år

Bli bevisst sin egen kultur, kontra kultur frå tidlegare tider. Likt/ulikt.

- Kva er vår kultur. Filosofere saman med barna. Gå tur i kulturlandskapet og bli fortalt historier frå gamle dagar.

Få presentert fleire typar formingsmateriale

- Utvikle skaparevnen gjennom ulike materiale

Kjenne til namn på ulike kunstnarar

- Bli presentert for bilete og koble kunstnarnamn til dei.

Ha høve til å uttrykkje seg innanfor språk, dans, musikk og drama

- Skal få uttrykkje seg på ulike måtar i stor og lita gruppe.

Natur, miljø og teknologi

1-2 år

Dei små skal få bruke naturen til alle årstider og i allslags ver.

- Tilrettelegge for dette i små grupper.

La barna få oppleve dyra i nærmiljøet – sauer, hester, hund, katt, høns og kanin.

- Gå tur til gardane i nærleiken.

Læring gjennom handling

- Tid er eit nøkkelord; La barna erfare kva som skal til for å løfte hjulet på trehjulsykkelen opp frå kanten (samarbeid og teknikk). Få tid til å erfare korleis glidelås og seler fungerer (påkledning). Å bere tre ting i motsetnad til to ting (ein i kvar neve)

- Kjenne på dei ulike årstidene; Vær og vind, kulde og varme, rennende vatn og frose vatn

3-4 år

Vere ute i all slags ver

- Følgje årstidene til eit tre (eks)

Ta vare på naturen

- Ikkje kaste søppel – dyra bor der!

Undre seg over fenomen i naturen.

- Utforske det dei er opptatt av

5-6 år

Gjere seg erfaring med å så / dyrke grønnsaker om våren og hauste dei om hausten

- Få ansvar for sine grønnsaker og få enkel rettleiing / gjere seg erfaring med kva frø og spirer treng for å vekse og bli klar til hausting

Gjer seg erfaring med gjenvinning / sortering av avfall

- Få kunnskap om kva som skjer når vi forsøplar naturen

Finne ut tekniske ting i lag med barna:

- Leiker utstyr blir øydelagd; Kva skal til for å reparere
- Treng vi nye delar?
- Kan vi ordne det med berre nevane?
- Montering av nye leiker
- Aktiv sandkasseleik; heise / tømme, samarbeid, bruke kroppen (som også fungerer som eit hjelpemiddel, kan nokre gongar erstatte anna teknologi

Få kjennskap til IKT

- Få erfaring med bruk av digitalkamera, kopimaskin og enkle PCspel / innføring og bruk av nettbrett. Handsaming av bilete (kopi – utskrift)
- Få kjennskap til ulike naturfenomen, berekraftig utvikling gjennom satsingsområda våre (sjå satsingsom). Forske litt på ulike tema / naturfenomen som dei gjer seg erfaringar med.

Nærmiljø og samfunn

1-2 år

Få erfare at dei er ein del av ei større gruppe, er rekna med.

- Få vere med i gruppa saman med dei andre. Få bidra på sitt nivå i samlingar og liknande.

Få opplevingar utanfor barnehagen

- Gjere seg erfaringar i nærmiljøet (sanseinntrykk).

3-4 år

Besøke garden, skulen, butikken og kyrkja. Skog og ulendt terreng

- Få høyre om gamle dagar – endringar fram til i dag.
- Sjå bilete og kjenne på konkretar.

Vi er viktig for at her skal vere ein god plass å vere

- Å sjå seg sjølv i ein større samanheng; ta vare på leikane i barnehagen, respekt for seg sjølv og andre, omsyn til ulikskap.

5-6 år

Gjere seg erfaringar med kva omgrepet demokrati betyr

- Vere med på å lage demokratiske reglar i barnehagen; Kvifor er dei viktig og kva skjer om vi bryt desse reglane(?).

Bli tatt med på lengre turar

- Erfare og bli fortalt kva endringar som skjer og har skjedd i kulturlandskapet i nærmiljøet

Få kunnskap om kvifor vi er alle saman like viktige bidragsytarar i samfunnet.

- Få innblikk i kva ulike yrkesgrupper gjer. Kjenner vi nokre yrkesgrupper?.

Mitt eige nærmiljø

- La barna fortelje om kvar dei bur, korleis det er der og kva som er viktig for dei. Barna skal oppleve at dei har ei viktig stemme; dei er ein del av ein større samanheng og deira heimstad og deira barnehage er ein viktig del av dette.

Etikk, religion og filosofi

Dette fagområdet er det som stiller størst krav til personalet som førebilete. Barna vil alltid spegle seg sjølv i våre auge. Dei vaksne legg dermed «lista» for omgangstone, respektfull adferd og omsyn til ulikskap i høve til religion, tradisjon og familiebakgrunn.

1-2 år

Gi barna gode opplevingar i samband med jul-og påsketradisjonar. Tufta på kristne og humanistiske tradisjonar.

- Delta på korte samlingar og lære enkle songar.

Lære å omgås andre barn på ein positiv måte

- Erfare enkle omgrep «hjelp» og «vere god med». I tillegg til å erfare fordelene med å dele på ulike leikar.

3-4 år

Lage reglar for samspel med barna

- Snakke om korleis vi er med kvarandre; Rollespel (case) av personale for å illustrere.

Filosofere

- Lage tankekart over ulike tema saman med barna. Eks: **snø**: kald, kvit, ake

Respekt for ulike religionar og samfunn

- Høyre historier (film, litteratur, munnleg overføring) frå andre stadar.
- Delta i barnehagegudsteneste før jul.

5-6 år

Skal få rom til samtalar med ein vaksen ang ting som opptar dei

- I det daglege (rom for tid er sentralt)

Medansvarleg for at ein sjølv og andre barn har ein fin barnehagedag.

- Ta del i å etablere enkle reglar for korleis vi skal vere med kvarandre.
- Motvirke mobbing og trakasering (via relasjonsbygging og sosial kompetanse).

Utvikle forståing for ulike tradisjonar og levesett

- Å få kunnskap om barna dei går i barnehagen saman med, i tillegg til barn i andre land. Eks: tema tilrettelagd gjennom Solsikkeaksjonen.

Likestilling

- Oppleve at det vert tatt like mykje omsyn til gutar og jenter

Tal, rom og form

1-2 år

Barna skal få erfaring med ulike rom; små og store.

- Lage egne rom av tepper, stoler, pappesker. Erfare at dei må gjere seg liten for å komme inn i, eller at rommet er så stort at dei kan strekkje seg så lang dei er

Leike med ulike former

- Begynnande omgrep – sortere og samanlikne. Bruke innpassningsspel/puslespel

Erfare ulike omgrep som

- Tung, lett, liten og stoor(!)

3-4 år

Gjere seg erfaring med teljing

- Eks; telje til fire før vi begynner å synge
- Bli kjend med teljebøker
- Kjenne igjen sitt eige tal (alder) og formen på det.

Gjere seg kjend med enkle omgrep som

- Midt i rommet, under bordet, opp i kassa. Dei vaksne skal vere bevisst språkbruken i leik og aktivitet saman med barna.

Samanlikne ulike storleikar

- Ute i naturen skal dei kunne gjere seg erfaringar med store steinar og små steinar. Samanlikne med t.d. ei lett fuglefjør.

5-6 år

Måling

- Barna skal få vere med på kjøkkenet å gjere seg kjent med ulike målereiskapar i samband med matlaging. Dei skal og erfare at det går an å måle lengde ved hjelp av ulike kroppsdelar (armar, bein eller heile seg).

Kreativitet

- Gi barna idear og erfaring med design ved å utforske, oppdage og skape ulike former og mønster.

Bli kjent med ulike former både i naturen og i barnehagen:

- Sirkel, trekant og firkant. Gjere seg kjent med dei inne og leite dei opp i naturen eller lage av naturmateriale.

Logisk tenking

- La barna få tid til å ressonere og sjå matematiske samanhengar. Støtte dei i bruken av matematiske omgrep og la dei erfare nye typar spel, teljemateriale og klossar i denne prosessen. Kjenne til tal som er større enn talet 9.

Ulike konstruksjonar: Kan og få plass i nokre av dei. Romkjensle

Overgang barnehage – skule

I Fjell kommune er det utarbeida ein plan for kva innhald og rutiner som skal vere på plass for at skulestartarane skal få størst mogleg utbytte og samanheng mellom barnehage og skule. Den kan tilpassast lokalt til kvar barnehage / skule. Her er vår årsoversikt for samarbeid med skulen.

August:

Barnehagen besøker skulen, første skuledag. Då tar vi med flagg og ønsker skulestartarane våre lykke til 🍀

September:

Ordinære foreldremøtesaker i tillegg til orientering om samarbeidet med skulen

Oktober / November:

Foreldresamtale; Ordinær foreldresamtale + info ang opplegg rundt overgang barnehage – skule.

Besøk av 1 klasse; Naturvettene førebur seg til besøk av 1 klasse; Spørsmål dei lurar på frå

skulen, treffe igjen gode vener, 1 klassingane fortel frå skulen, eit enkelt måltid, leik og aktivitet.

(Mars), April, Mai:

Då avtaler vi med skulen ein rulleringsplan for 4 klasse med besøk av 3-4 elevar frå ca etter påske og fram til sommarferien.. Målet er å bygge relasjonar mellom skulestartarane og 4 klasse som blir deira faddarar ved skulestart om hausten. Besøket varer ca 1,5 timar og barna er i leik, aktivitet, samtale ute og inne. Når dei kjem samlast vi og har ei presentasjonsrunde.

Overgangssamtale med skulen; Det vert først avvikla ein foreldresamtale med fastsatte tema frå ein fellesmal for alle barnehagane i Fjell. Den blir gjennomgått og det er til slutt foreldra som bestemmer og signerer på om den aktuelle informasjonen skal overførast til skulen. Ein evt overføringsamtale blir holdt i etterkant. Temaene er:

- Trivsel
- Omsorg, leik og læring
- Praktisk dugleik, sjølvstende
- Kommunikasjon, språk og tekst
- Antal, rom og form
- Kropp og rørsle
- Kultur og kreativitet

Vidare blir det ein utvida samtale viss barnet har særlege behov eller er minoritetsspråkleg. Ellers er det og skjema som foreldre kan fylle ut saman med sitt barn:

- Dette likar eg aller best å gjere i barnehagen
- Dette likar eg aller best å gjere heime
- Dette vil eg at skulen skal vite om meg
- Dette tenkjer eg om å begynne på skulen
- Dette lurar eg på før eg byrjar på skulen
- Evt andre ting

Juni:

Førskulebarna i skulekrinsen vert invitert med på ein liten dagstur i nærmiljøet. Det er 4 klasse som inviterer. Felles oppleving og relasjonsbygging

Førskuledag: Skulestartarane våre blir invitert til skulen for å treffe kontaktlærer og komande klassekameratar i klasserommet.

Barnehagen tar kontakt med skulen for besøk. Målet er at skulestartarane skal få sjå lokala på skulen; Klasserom, SFO, gang / garderobe, gymsal. Får som oftast møte SFO-leiar denne dagen

Barnehagen har jobba etter desse rutinane i mange år no og vi ser at det er med på å gjere overgangen til skulen meir forutsigbar og oversiktleig for barna. Skulen melder også tilbake at dei og elevane dreg nytte av den informasjonen vi overfører om våren

Fjell kommune har no blitt ei språkkommune i den forstand at vi er ein av 5 kommunar i Hordaland som får midlar frå Fylkesmannen for å jobbe meir målretta i det faglege samarbeidet mellom barnehage og skule. Å kjenne til kvarandre sine arbeidsmetoder, praktisere systematisk arbeid med språk / lesing / metode er sentralt. Språkløyper og metoder innanfor det er sentralt.

Samarbeid

For å drive ein god barnehage er vi avhengig av eit godt samarbeid, både avdelingsvis og på tvers av avdelingane. I tillegg til eksterne samarbeidspartnarar. Formelt har vi desse møteforaene.

Avdelingsmøter:

Det er satt av ein time i veka til avdelingsmøte der personalet har sitt interne samarbeidsfora. Her kan innhaldet vere:

- Planlegging av den neste veka, eller næraste månaden
- Koordinering og deligering av oppgåver
- Samtale rundt ulike problemstillingar (einskildbarn eller barn i gruppe)
- Praktiske ting
- Informasjon

Pedagogisk leiarmøte:

- Diverse informasjon frå styrar
- Koordinering av felles aktivitetar
- Utveksling av erfaring og vidare planar
- Fagleg utvikling av barnehagen
- Økonomi / innkjøp (prioriteringar)
- Aktuelle problemstillingar

Personalmøter:

- Felles informasjon
- Fagleg utvikling av barnehagen
- Praktisk tilrettelegging
- Aktuelle problemstillingar
- Personalpolitikk

- HMS
- Kan og bli brukt til diverse aktuelle kurs av eksterne kurshaldarar.

Planleggingsdagar:

- Ca 1-2 planleggingsdagar vert nytta til eksterne kurs / vidareutvikling
- Faglege diskusjonar og utvikling av barnehagen.
- Planlegging i grupper avdelingsvis eller på tvers av avdeling
- HMS
- Praktisk arbeid
- Samarbeid i høve meir langsiktige planar
- Vurderingsarbeid

Foreldresamarbeid:

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling, jf. Barnehageloven § 1. Barnehagen skal ivareta foreldrenes rett til medvirkning og arbeide i nært samarbeid og forståelse med foreldrene». Rammeplanen kap 5 side 22

Foreldra er våre viktigaste samrabeidspartnarar. Vi skal samarbeide til det beste for barnet og foreldra skal få høve til på virke innhaldet i barnehagen. Viss barnet ikkje bur hos sine biologiske foreldre, så har andre foresatte same rett.

Startsamtalen legg grunnlag for eit best mogleg samarbeid. Vidare eg dagleg kontakt ved henting og bringing sentral i høve til utveksling av informasjon som kan vere godt å kjenne til for at barnet og foreldra skal ha eit best mogleg utbytte av opphaldet.

To gongar i året blir foreldra invitert til foreldresamtale. Der er agendaen til barnehagen barnet si utvikling og trivsel i barnehagen. Korleis foreldra opplever barnet heime er også ein viktig del av samtalen. Vidare får foreldra høve til å komme med innspel til barnehagen sitt innhald

Barnehagen inviterer foreldre til uformelle samankomstar som luciafeiring og sommarfest som skal fremje fellesskap, relasjonsbygging og felles måltid aktivitet saman med barna.

Foreldra blir invitert til foreldremøte: Her får dei informasjon om innhald og planar for året. Det blir også satt av tid til innspel frå foreldra skriftleg eller muntleg.

I foreldreråd blir det valt foreldrerepresentantar til samarbeidsutvalet i barnehagen. Samarbeidsutvalet er med og godkjenner årsplan og vedtar evt endringar i barnehagen; Økonomisk eller organisatorisk.

Kvart andre år har vi ei større brukarundersøking der barnehagen i etterkant skal velge seg ut eit utviklingsområde for å imøtekomme resultatet. Inneverande år vil denne finne stad i november, og det er udir som står for innhaldet.

Andre eksterne samarbeidspartnarar:

- PPT
- Helsestasjon
- Barneverntenesta
- Andre barnehagar (nokre gongar i høve til prosjekt og kurs)
- Skule (m.a. i samband med overgangen barnehage – skule)

VURDERINGSARBEID og BRUKARMEDVERKNAD

«Systematisk vurderingsarbeid legg grunnlaget for barnehagen som lærande organisasjon. Barnehagen ber på tradisjonar, samansett kompetanse, «inforståtheit» og taus kunnskap som er viktig å setje ord på og reflektere over når ein skal leggje grunnlaget for den vidare kvalitetsutviklinga». Rammeplanen 4.3 side 56

Barnehagen skal gjennomføre vurderingsarbeid på eit konkret område kvart år, der både foreldre, barn og personale skal delta. På su-møte i oktober blei det bestemt at temaet **tur** skal vere i fokus dette året. Temaet er ein del av fagområda *kropp, bevegelse, mat og helse + natur, miljø og teknologi*. Planen for vurderingsarbeidet skal sei noko om kven som skal vurdere, kva som skal vurderast og kor tid. Her er planen for inneverande barnehageår:

Kva	Kven	Kor tid
Turar med barn i nærmiljøet. Omfang, innhald og kvalitet	Barn, foreldre og personalet	Har som mål å gjennomføre dette i november og mai

Fleirkulturelt arbeid

«Barnehagen skal være et miljø hvor ulike individer og ulike kulturelle ytringer møtes i respekt for det som er forskjellig. Å belyse ulikhetene og det som er felles kan gi grunnlag for forståelse og innsikt».(Kunnskapsdepartementet 2006a:18).

Det er ulike nasjonalitetar representert i barnehagen. I hovudsak barn av arbeidsinnvandrarar frå aust Europa. Men i år har vi også barn frå andre verdensdelar. Hovudmålet er at barna skal møtast med respekt og ved hjelp av bevisst arbeid integrerast på ein god måte. I arbeidet med integrering erfarer vi at det er ein gjensidig nytteverdi; Mangel på felles språk er i utgangspunktet ei stor utfordring. Men ved å gjere dette til eit fellesprosjekt der metodikken (t.d. piktogram, ordlister, tegn til tale), erfarer vi at alle barna blir nysgjerrig og opplever gjensidig interesse og meistring i prosessen med å gjere seg forstått. Å oppleve kjensla av fellesskap sjølv om det verbale språket ikkje er felles, er ei god kjensle.

I den grad foreldra ønsker det, synleggjer vi dei ulike kulturane i barnehagen.

FN dagen er sentral i år i høve til temaarbeid vi aktualiserer i samband med denne dagen; Kunnskap om andre kulturar; Likt og ulikt i høve til korleis vi har det. Ulik mat, ulike smakar. Tema / samtaler, vennskap / kunnskap på tvers av landegrenser. Barnekonvensjonen

Planlegging og dokumentasjon

*God planlegging kan bidra til gjennomtenkt og fornuftig bruk av dei menneskelege og materielle ressursane i barnehagen, nærmiljøet og naturområda.*Rammeplanen s 53.

Barnehagen har formelle møteplassar for planlegging; avdelingsmøter, personalmøter og planleggingsdagar. I tillegg har barnehagelærar og pedagogisk leiar ca fire timar i veka til

planlegging og etterarbeid av innhald og metode for direkte arbeid med barna. Her inngår og planlegging og etterarbeid av samarbeid med foreldre og eksterne samarbeidspartar.

Kinnskap om arbeidet til personalet og verksemda til barna i barnehagen er viktig som grunnlag for utviklinga i barnehagen. Dokumentasjon kan vere eit middel for å få fram ulike oppfatningar og opne for ein kritisk og reflekterande praksis. Rammeplanen s 55.

Det er ulike måtar å dokumentere det pedagogiske arbeidet i barnehagen, det er og ulike

grunnar til at vi jobbar med dokumentasjon;

Korleis dokumentasjon:

- Dagleg kontakt og muntleg formidling til foreldre
- Dagens innhald (tekst) og bilete, evt digital ramme med bilete frå dei siste dagane i barnehagen.
- Ei oppsummering og refleksjon frå forige månad på kvar månadsplan.
- Barna har kvar sin perm gjennom barnehagetida som dokumenterar i tekst og bilete noko av dei erfaringane dei har gjort seg.
- Referat frå personalmøter og planleggingsdagar.
- Systematiske observasjonar ved behov.
- I foreldresamtalar

KOSTHALD

Barna får servert lunsj kvar dag. Fire dagar i veka er det smørelunsj og ein dag er det varm lunsj. I år velger vi å kalle dagen med varm mat for matlagingsdag. Målet vårt er at barna skal kunne delta meir; Fokuset vårt vil då vere meir på prosessen enn resultatet. Nokre gongar blir det rundstykker, andre gongar gjerne lapskaus eller I tillegg får dei frukt og grønnsaker kvar dag. Melk og vatn til drikke. Barnehagen følgjer staten sine retningslinjer for sunt kosthald. Mat utover dette har barna med seg i eigen matboks (frukost og ettermiddagsmat)

I den nye rammeplanen som kom i august 2017, legg fagområdet kropp, bevegelse, mat og helse større vekt på barna si deltaking i tilbereding av måltid og kunnskap om kor maten kjem

i frå. Barna har ofte tidlegare også tatt del i førebuing til måltid; Både å fasilitere til den daglege smørelunjen, men også vere med å førebu eit varmt måltid. Tema som hygiene og kva ulik mat gjer med kroppen vår vil og vere tema; Kva kan vi ete kvar dag, og kva kan vi ete av og til.

HMS

Barnehagen har verneombod; Det vert gitt opplæring i diverse tema som kommunen arrangerer. Vidare går styrar og verneombod vernerunde ca ein gong i året. Verneombod er og den som har eit ekstra auge på sikring av barn og personale både ute og inne. Dette vert rapportert til styrar som vurderer evt tiltak.

Vaktmester går jamnlege sjekkrunder på bygg og leikeplass. Resultatet blir rapportert til styrar og eigedomsavd. Eventuelle avvik vert umiddelbart utbedra, eller seinast før neste sjekkrunde, avhengig av kva type avvik.

Det vert gjennomført brukarundersøking kvart andre år. Resultatet vert presentert på personalmøte, i foreldremøte og i samarbeidsutvalet. På dei områda vi har forbettringspotensiale vert det i samarbeid med su lagt ein plan for kva barnehagen skal / kan gjere for å imøtekomme resultatet.

Barnehagen er godkjend av helsevernetaten. Det vert i tillegg gjennomført interkommunalt tilsyn kvart tredje år.

Barnehagen har førstehjelpskurs annakvar haust.

Vi gjennomgår rutinemessig planar for sikring av barn og handtering av ulike hendigar som kan skje; Risikoanalyse. Det er innarbeida gode rutiner for avvikshandtering

Barnehagen har meldeplikt til barnevernet, dersom vi har ei bekymring kring barnet.

Kompetanseplan

Dei kommunale heildagsbarnehagane har ein felles kompetanseplan. Barnehagen har tilgang til felles opplæring innanfor ulike område. Rettleiarteamet for barnehagar står for mykje av den opplæringa

